

SEKTÖR

TÜRKİYE İLAÇ SEKTÖRÜ RAPORU

Gelişmiş ülkelerle rekabet edebilecek potansiyele sahip Türkiye ilaç endüstrisi; köklü geçmişi, uzun yıllara dayanan üretim deneyimi, nitelikli insan gücü, yüksek katma değerli ve ileri teknolojiye dayanan yapısıyla ülkemizin sanayi dönüşümüne destek veren en dinamik, en stratejik sektörlerin başında geliyor.

masına ilişkin sektörün çalışmaları da hız kesmeden aralıksız devam ediyor.

Hedefimiz endüstrimizin; daha güçlü bir Ar-Ge yapılanması içine girerek üretimdeki katma değerini yükseltmesi, özellikle biyoteknoloji alanında ivme yakalaması ve uygun kamu politikalarıyla desteklenecek yeni yatırımlarıyla Türkiye'yi bölgesel ve hatta küresel bir ilaç üretim ve ihracat üssü haline getirmesidir. Bu hedefe ulaşmak için hem İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS) hem de kurduğumuz Türkiye Biyoteknolojik İlaç Platformu ve Türkiye İlaç İhracatçıları Platformu olarak faaliyetlerimize aralıksız devam ediyoruz.

RAPORDA ÖNE ÇIKAN BAZI BULGULAR**İlaç Pazarı**

Rakamsal verilere baktığımızda Türkiye ilaç pazarı, 2020 yılında kutu bazında %7 küçüldü. TL bazında ise %17,7'lik büyüme göstererek 47,9 milyar TL'ye ulaştı. Bu büyümede Şubat 2020'de ilaç fiyatlarını belirleyen dönemsel Avro kurunun %12,1 seviyesinde artırılmasının büyük etkisi oldu. Kutu bazındaki düşüşte ise pandemi nedeniyle hastaların hastane ve hekim ziyaretlerini azaltmış olmaları etkili oldu.

Ruhsatlandırma

2020 yılında sadece 191 yeni ürün ruhsatlandırıldı. Bu sayı 2015-2019 yılları arası dönem ortalaması olan 614 ruhsat sayısının çok altındadır. Yeni ilaçların ruhsatlandırılmasında yaşanan sorunlar, yıllar içinde büyümüş ve sektörün önünü tıkayan başlıca konulardan biri olmuştur. Ruhsat sürecinin uzaması ve yeni ilaçların piyasaya sunulmaması hem firmaların ileriye dönük yatırım ve planlamalarını olumsuz etkilemekte hem de hastaların alternatif ilaçlara ula-

şımını geciktirmektedir. Bunların yanında yeni ilaçların piyasaya sunulmaması, üretim, istihdam, ihracat ve kamu maliyesini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Yatırım ve Teşvikler

İlaç sektöründe 2015-2020 yılları arasındaki 6 senelik dönemde toplam 20 milyar TL tutarında sabit yatırım teşviki alındı. Bu yatırımlarla 9.315 kişiye yeni istihdam sağlanacağı öngörüldü.

2015 yılında 856 milyon TL olan sabit yatırım tutarı, 2020 yılına geldiğinde %900 artışla 8,6 milyar TL'ye ulaştı. Yatırımla sağlanan istihdamda da artış oranı %270 olarak gerçekleşti.

Ar-Ge ve Biyoteknoloji

İlaç endüstrisi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından akretide edilmiş 33 Ar-Ge merkezi, yaklaşık 1.450 Ar-Ge çalışanıyla ülkemizin sanayi dönüşümüne önemli katkı sağlayan öncelikli sektörler arasında yer almaktadır. Ar-Ge alanında gerçekleştirilecek ilerlemeyle ithalatına bağımlı olduğumuz ürünlerin ülkemizde üretimi sağlanabilecektir.

Grafik 26- İlaç Sektörü

İlaç Ar-Ge harcaması, 2015 yılındaki 234,3 milyon TL düzeyinden 2020'de %80,9 artışla 423,8 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Biyoteknolojik ilaçlar sektöre son dönemde damga vurmuştur. Dünya ilaç endüstrisinin bugününe ve geleceğine biyoteknolojik ilaçlar yön vermektedir. Türkiye'de biyoteknolojik ilaçlar incelendiğinde 2020 yılında, 8,7 milyar TL ile ilaç pazarı içerisinde yaklaşık %18,2'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Ülkemizde bu ürünlerin tamamına yakını ithal edilmektedir. İthalatına bağımlı oldu-

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi, ilaç sektörünün öneminin altını bir kez daha çizdi. Türkiye ilaç endüstrisi 2020 Mart ayında başlayan bu süreçte çok başarılı bir sınav verdi. Pandemi sürecinin başlangıcından itibaren sektörün mevcut gücünü ve farklı sorunları hızlı çözebilen dinamik yapısını ortaya koyan çalışmalar, Türkiye ilaç endüstrisinin sahip olduğu teknolojiyi, deneyimi, bilgi birikimini ve alanında uzman iş gücünü çok net bir biçimde ortaya koydu.

Endüstri hem Covid-19 tedavi algoritmasındaki ürünleri hem de diğer ilaçları üretmeye kesintisiz devam etti. Yeni ilaç ve yerli aşılardan geliştirilmesi ve üretiminin sağlan-

SEKTÖR

ğumuz bu ürünlerin ülkemizde geliştirilmesi ve üretilmesi sadece hastaların bu ilaçlara erişimini kolaylaştırmayacak aynı zamanda dış ticaret açığını azaltarak ülke ekonomisine kayda değer bir katkı sağlayacaktır.

Türkiye ilaç endüstrisinin biyoteknoloji alanına yönelik büyük ölçekli yatırımları ve yoğun çabaları, bu alanda ihtiyaç duyulan ekosistem, ülkemiz koşullarına uygun bir mevzuat, iş birliği ortamı ve nakdi desteklerin de yer alacağı teşvik sistemiyle desteklenirse, ülkemizi biyoteknolojik ilaç üretim ve ihracat üssü konumuna getirebiliriz.

Üretim

Türkiye'de yüzyıllık bir geçmişi, yüksek üretim teknolojisine ve kapasitesine sahip bir ilaç endüstrisi mevcut. Uluslararası standartlarda üretim yapan 96 ilaç ve 11 hammadde üretim tesisi bulunuyor. Ülkemizin ilaç ihtiyacının %88'ini yurt içi üretimle karşılıyor.

Endüstrinin gündemindeki öncelikli konulardan birisi yurtiçi üretimdir. Bu kapsamda, Sağlık Bakanlığı önderliğinde 2016 yılında hayata geçirilen 'ilaç Sektöründe İthalatın İmala Geçiş Uygulaması'nın ilaç endüstrisine son derece olumlu etkileri olmuştur. Bu süreçte endüstri, yeni teknolojilere yatırım yapmış, kapasite kullanımını ve istihdamını artırmıştır. Doğal olarak, yapılan yatırım ve kapasite artışı dış ticarete olumlu katkı sağlamıştır. Uygulamada olduğu dönemde her aşaması büyük bir hassasiyetle yürütülen yerelleşme politikasının aynı kararlılıkla sürdürülmesini bekliyoruz.

Sanayi üretim endeksi verilerine göre, 2015-2020 yılları arası dönemde imalat sektöründe üretim %15,4, orta teknoloji seviyesindeki kimya sektöründe üretim %22,0 büyürken ilaç sektöründe üretim %52,4 artmıştır.

İstihdam

2019 yılında, Türkiye toplam istihdamında 2018 yılına göre %3,1 azalma gerçekleşti. Aynı dönemde ilaç endüstrisi istihdamı ise %3,4 artışla 39.068 kişiye ulaştı.

Dış Ticaret

Türkiye ilaç endüstrisi 2020 yılında aralarında Avrupa Birliği, Bağımsız Devletler

SEKTÖR

Topluluğu, Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkeleri başta olmak üzere 177 ülkeye ihracat gerçekleştirdi. Asya bölgesi %62,4 ile ilaç ihracatının en yoğun olduğu pazarı oluşturuyor. İhracat yapılan ilk 10 ülke arasında sırasıyla Güney Kore, Irak, Kazakistan, Gürcistan, Azerbaycan, Özbekistan, İsviçre, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Slovenya ve İran yer alıyor.

İlaç endüstrisinin ihracatı son 3 yıldır çok parlak bir dönem yaşıyor. İlaç ihracatı artışı Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşiyor. 2019 yılında ihracatımız bir önceki yıla göre yüzde 10 oranında artarak 1,4 milyar dolar üzerinde bir büyüklüğe ulaştı. 2020 yılı sonunda ise ihracat yüzde 27,3 artışla 1,84 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti.

İhracattaki bu artışla, 2020 yılında Türkiye ihracatı içindeki payımızı ilk defa yüzde 1'in üzerine çıkıttı. Katma değeri yüksek ilaç endüstrisinin ihracatta yaşadığı bu atılım, ihracatın ithalatı karşılama oranını da tarihinin en yüksek seviyesine ulaştırdı. İlacın dış ticaret açığı içindeki payı yüzde 13,9'dan

yüzde 7,5'ye geriledi.

İlaç hammadde ithalatı ve ilaç bitmiş ürün ihracatı incelendiğinde ilaç endüstrisinin ülke ekonomisine sağladığı katkı daha net şekilde görülüyor. 2020 yılında 815 milyon dolar tutarında hammadde girişine karşın 1,79 milyar dolar ihracat gerçekleştirildi. Bu alandaki ihracat lehine olan denge her geçen gün daha da büyüyor. İlaç ithalatında bitmiş ürünlere olan ihtiyacın yurt içi üretim imkanlarıyla karşılanması sağlandığında endüstrimiz ihracatını ve dış ticaret açığının azalmasına katkısını artıracaktır.

Fiyat Politikaları

Ülkemizde 2004 yılından bu yana referans fiyat sistemi uygulanmaktadır. Buna göre ilaç fiyatları, ürünün 5 Avrupa Birliği ülkesindeki (Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz ve Yunanistan) depocuya satış fiyatının en ucuzunun kaynak fiyat olarak kabul edilmeyle belirlenmektedir.

Avro cinsinden olan bu fiyatlar, her yıl için yeniden belirlenen sabit bir kur üzerinden TL'ye dönüştürülmektedir. Söz konusu

sabit ilaç kuru mevzuat uyarınca 2019 yılına kadar bir önceki yılın Avro satış kuru ortalamasının %70'i olarak belirlenmekteydi. 2019 yılında söz konusu oran %60'a indirildi.

2021 yılı için ise, fiyat kararına eklenen geçici bir maddeyle, ilaç Avro değerinin 2020 yılında uygulanan Avro değerinin %20 fazlasını geçmemesine karar verildi ve bu kapsamda söz konusu değer 4,5786 TL olarak belirlendi.

Uzun yıllardır devam eden fiyat odaklı politikalar ilaç endüstrisinin finansal göstergelerine yansımakta ve gerçek potansiyelinin altında kalmasına neden olmaktadır. 2015-2019 dönemindeki net satışlar reel değişimi diğer sektörlerle karşılaştırıldığında ilaç sektörü ileri teknoloji sınıfında yer alan sektörlerin gerisinde kalmıştır. Bu durum ilaç endüstrisinin Ar-Ge kapasitesini güçlendirmek için gerekli olan özkaynak yaratma kabiliyetini sınırlamaktadır. Ayrıca ilaç endüstrisinin öz kaynaklarındaki reel büyüme diğer sektörlerin çok gerisinde kalmıştır.